

جاذبه‌های توریستی کوهرنگ

حمیدرضا وارثی (عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)

چکیده

کوهرنگ در شمال غربی استان چهارمحال و بختیاری در منطقه‌ای کوهستانی واقع شده است این منطقه از کشور به سبب برخورداری از آب و هوای معتدل کوهستانی در فصول گرم سال از مطلوبیت خاصی برخوردار است. در مقاله حاضر سعی شده است امکانات طبیعی و جاذبه‌های توریستی کوهرنگ شناسایی و معرفی شود و نهایتاً پیشنهاداتی برای جذب توریسم ارائه گردد.

مقدمه

استان چهار محال و بختیاری با مساحت حدود ۱۴۸۰۰ کیلومترمربعی بین ۳۱ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۴۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۴۹ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۲۴ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار گرفته است و از شمال و مشرق به استان اصفهان، جنوب به استان کهگیلویه و بویراحمد و از مغرب به استان خوزستان محدود است. استان چهارمحال و بختیاری از یک قسمت کوهستانی و از یک قسمت جلگه‌ای تشکیل یافته است. قسمت جلگه‌ای آن شامل مزارع سبز خرم و باغات وسیع می‌باشد و قسمت کوهستانی آنرا ارتفاعات متعددی تشکیل می‌دهد که مهمترین آنها رشته زردکوه بختیاری است که رودخانه‌های کارون و زاینده رود از آن سرچشمه می‌گیرند.

ارتفاعات این استان از شمال به جنوب به قرار زیر است.

- ۱- سلسله جبال زاگرس از غرب استان به جنوب غربی کشیده و قله زردکوه با ارتفاع ۴۵۲۸ متر در دهستان بازفت قرار دارد.
- ۲- کوه جهان بین در جنوب شهرکرد
- ۳- سفیدکوه در بازفت
- ۴- پنجه کوه در شمال شرقی شهرکرد

۵- سیزکوه در دهستان گندمان

۶- ارتفاعات پشتکوه و میانکوه در دیناران

مهمترین رودخانه های این استان عبارتند از :

- ۱- رودخانه زاینده رود که از سلسله کوه‌های زردکوه بختیاری سرچشمه گرفته و از شمال استان به استان اصفهان جاری است.
- ۲- رودخانه کارون که سرچشمه اصلی آن زردکوه است و از غرب استان به طرف جنوب غربی جریان دارد و به استان خوزستان می‌ریزد. این رود در داخل استان دارای شعباتی چون رودخانه بازفت، رودخانه دوآب و رودخانه دوپلان می‌باشد.
- ۳- رودخانه‌های داخلی استان که کم آب‌ترند مثل رودخانه جوققان، جهان بین وده چشمه.

آب و هوای این استان به علت داشتن کوه‌های مرتفع دارای زمستانهای بسیار سرد و تابستانهای معتدل می‌باشد حداقل درجه حرارت گاهی به ۳۰ درجه زیر صفر و حداکثر به بیش از ۴۰ درجه سانتیگراد بالغ می‌گردد. ارتفاع نقاط مسکونی از سطح دریا به بیش از ۲۰۰۰ متر می‌رسد (شهرکرد ۲۰۶۶ متر)، میزان بارندگی سالانه گاهی به ۵۰۰ میلیمتر بالغ گردیده است.

موقعیت منطقه کوه رنگ

لااله‌های بلند و واژگون است. جاذبه‌هایی که این منطقه از چهارمحال بختیاری دارا می‌باشد را می‌توان بطور خلاصه بشرح ذیل نام برد.

۱- از نظر جغرافیایی

کوه رنگ مرکز بخش شوراب (کوه رنگ) بین طول جغرافیایی ۵۰° و ۰۸' عرض جغرافیایی ۲۸° ۳۲' با ارتفاع ۲۴۸۰ متر از سطح دریا قرار گرفته است.

کوه رنگ در شمال غربی استان چهارمحال و بختیاری در منطقه کوهستانی قرار گرفته که رشته کوه‌های متعددی آن را احاطه کرده است که معروفترین آنها زردکوه بختیاری می‌باشد که در جنوب و جنوب غربی این منطقه قرار گرفته رودخانه زاینده‌رود در جنوب شرقی این منطقه که از تونل کوه رنگ سرچشمه می‌گیرد عبور کرده و به استان اصفهان سرازیر می‌شود. همچنین کوه معروف کارکنان که در زمان شاه‌عباس قرار بود آب رودخانه کوه رنگ بوسیله‌ای ترانشه‌ای که معروف به ترانشه شاه عباس است و شکاف عمیقی در این کوه بوجود آوردند تا بلکه بتواند آب رودخانه کوه رنگ را به زاینده‌رود الحاق نمایند و در جنوب غربی مرکز کوه رنگ قرار گرفته است.

۲- از نظر تاریخی

کوه رنگ نام دره رودخانه‌ای است که از زرد کوه بختیاری سرچشمه می‌گیرد. از مغرب استان چهارمحال و بختیاری به طرف استان اصفهان جاری می‌شود و سرچشمه اصلی به نام کوه رنگ است در خصوص آب کرنگ یا کارون و کرن که در کتب مختلف نامبرده شده تمامی منظورشان همین رودخانه است که از نواحی زردکوه بختیاری سرچشمه می‌گیرد و این دو چشمه دو آب هریک اسم خاصی دارند. یعنی اولی را کوه رنگ و دومی را کرن و بنام چشمه محمودی تلفظ می‌شود که در عالم آرای عباسی نیز گفته شده است.

در برهان قاطع نوشته شده است که (نخجیر که اسم است برای مطلق شکار) و بزکوهی و گاو دشتی به معنی رنگ و حالیه از قرار تقریر الوار این کوه (زرد کوه) شکارگاه خوبی است از این جهت مرسوم گردیده است. اگر چه اصطلاح عموم مردم امروزه نیست که رنگ را به معنی شکار یا بزکوهی استعمال کنند محتمل است که قبل از این نامیده شده است. دیگر اینکه کوه‌های این منطقه مختلط و رنگارنگ است و هر قسمتی از آن از حیث خاک و سنگ علف به رنگ مخصوص است از این جهت کوه رنگ می‌نامند.

جاذبه های توریستی کوه رنگ

هنگامی که فصل بهار می‌رسد طبیعت زیبا و کوه‌های سر به فلک کشیده منطقه چهارمحال و بختیاری مسحور کننده است. طبیعتی بکر که محل بیللاق و قشلاق اکثر طوایف بختیاری است. انسان در اینجا به سرزمینی پا می‌گذارد که همه چیز آن حالت طبیعی و آزاد چند هزار ساله خود را حفظ کرده است. در جای جای این سرزمین دشتهای زیبایی را می‌توان دید که هر از

۱- آب و هوا

اقلیم کوه رنگ تابستانهای معتدل و زمستانهای بسیار سردی دارد. که اعتدال هوادر تابستانها یکی از جاذبه‌های بسیار مهم در جذب توریسم از مناطق مرکزی می‌تواند باشد و احداث راه‌های چهار محال و بختیاری به خوزستان نقش بسزایی در این امر ایفا خواهد نمود.

۲- زردکوه

یکی از دشتهایی که طراوت محیط و زیبایی گلهایش انسان را از خود بی خود می‌کند، کوه‌های این است در منطقه کوه رنگ به نام زردکوه، کوهی با گلهای زرد در پایین و خاک زرد در بالای کوه. زردکوه در ۷۳ کیلومتری غرب شهرکرد و در تقاطع ۲۲° و ۳۲' عرض شمالی و ۵۰° و ۵' طول شرقی سر بر آسمان برافراشته است و کوهنوردان هر یک در مورد بلندترین نقطه‌اش سخنی دارند.

سلسله جبالی که زرد کوه در آن قرار دارد زاگرس است که از شمال غربی تا جنوب شرقی مین بزرگ ما بطول ۱۶۰۰ کیلومتر از دامنه آوارات و سرحد ایران و ترکیه تا شمال تنگه هرمز کشیده شده است.

دو این سلسله جبال تعدادی از مرتفع ترین قله‌های ایران از جمله دنا با ۴۴۰۹ متر ارتفاع، زردکوه با ۲۲۲۱ متر، اشترانکوه با ۴۱۵۰ متر ارتفاع وجود دارد و کوتاهترین این سلسله جبال کبیرکوه است که به عکس نامش فقط ۲۷۹۰ متر ارتفاع دارد.

محدوده زردکوه متشکل از کوه‌های شاه‌شهبان کوه رنگ است که نام هر یک دلیل خاص خود را دارد، کوه اصلی یا زردکوه بختیاری تا اواخر قرن نوزدهم میلادی منطقه‌ای بود دست نیافتنی و معمولاً افراد بیگانه به داخل آن راهی نداشتند، درست مانند تبت در چین که بدلیل شرایط طبیعی و سیاسی حاکم بر آن مدتها بر روی افراد خارجی بسته بود.

با اینکه امروزه محدودیتی برای ورود به سرزمین چهارمحال و بختیاری و صعود به زردکوه وجود ندارد. هنوز هم این منطقه وسیع از نظر طبیعی منطقه‌ای بکر و تقریباً ناشناخته است.

در این سرزمین با هر گامی که برداشته شود گویا به سرزمین اسرارآمیز بیخانهای طبیعی، چشمه سارهای گوناگون و دریاچه‌های بزرگ و کوچک پای می‌گذاری و وجود قلعه‌های باستانی متعلق به دوره ساسانی و هخامنشی حالت اسرارآمیز آن را بیشتر تقویت می‌کند. در ارتفاعات زردکوه می‌توان شیرهای سنگی عظیمی را دید که در سراسر کوه‌ها با گذشت زمان همچنان برپا ایستاده‌اند و سلحشوری جوانان دلیر و صاحب نام ایل بختیاری را به نمایش می‌گذارند.

قدیمی ترین سنگی که در صعود به زردکوه می‌توان دید حدود ۳۱۴ سال قدمت دارد این سنگها نشانی از گورستانهای قدیمی دارد و انواع ساده تاپر نقش و نگار آن در جای جای این سرزمین به چشم می‌خورد این سنگها

لاله واژگون - کوه‌رنگ

زمانی برای تزئین یا تشخیص گورستانها نصب می‌شده‌اند.

۳- ارتفاعات

در دامنه‌های سلسله جبال آن با ۱۶ قله بالای ۳۵۰۰ متر ارتفاع محل مناسب برای ورزش بالذت بردن و استراحت است. شش قله این سلسله جبال بانامهای زردکوه، هفت تنان، کوه سوخته، شاه شهیدان، بدلیل زیبایی، برای کوهنوردان بیشتر لذت بخش است.

۴- پهنه‌های وسیع برف با ارتفاع و شیب مناسب

اقلیم کوه‌رنگ از نظر نزولات جوی مرطوب نامیده شده است. برف یکی از مهمترین عناصر بارش در این منطقه است. برف سطح زمین را پوشانیده و باعث انعکاس نور خورشید و در نتیجه عدم جذب انرژی کافی می‌شود و باعث پایداری برف می‌شود. با توجه به وضعیت اقلیمی پیست‌های اسکی در مقیاس‌های مختلف برای ورزش‌های زمستانی در منطقه فراهم شده است و همچنین وجود یخچال‌های طبیعی را در منطقه ایجاد نموده است که از جاذبه‌های بسیار مهم در امر توریسم می‌باشد.

۳۸ / دوره هشتم، شماره سی‌ام

۵- غارها

از جمله غارچما که بصورت یخی می‌باشد و طول آن حدود ۱۲۰۰ متر است.

۶- چشمه‌سار زیبای منطقه

از جمله چشمه بسیار زیبا و دیدنی کوه‌رنگ که سرچشمه اصلی رود زاینده رود می‌باشد و دیگری چشمه دیمه و آب معدنی جنب آن می‌باشد که عامل بسیار مهم در جذب توریسم می‌باشد به غیر از چشمه دیمه در منطقه کوه‌رنگ چشمه مایره نیز وجود که در امر توریسم پذیری می‌تواند نقش مهمی ایفا نماید. بطورکلی در منطقه کوه‌رنگ آب‌های زیر زمینی عمدتاً به شکل چشمه‌های جوشان از زیر زمین می‌جوشند این چشمه‌ها بطور طبیعی از زیر زمین جوشیده و نواحی اطراف خود را سیراب نمایند و یا بصورت مصرف عشایر منطقه و یا روستا استفاده می‌شود که مهمترین این چشمه‌ها همانطوری که نامبرده شد چشمه‌های کوه‌رنگ می‌باشد که سرچشمه زاینده‌رود می‌باشد و چشمه چپ که آب مصرفی کوه‌رنگ و قسمتی از کشاورزی کوه‌رنگ را تأمین می‌کند چشمه سرده در خود مرکز کوه‌رنگ که به مصرف کشاورزی می‌رسد و چندین چشمه کوچک دیگر که از ذکر آنها خودداری می‌کنم.

۱۱- مشاهده زندگی عشایر

در پهنه ایران جوامعی زندگی می‌کند که از نظر اقتصاد غالب معیشتی به سه دسته «شهرنشین»، «روستانشین» و «کوچنده» (عشایری) تقسیم می‌شوند. دو دسته اول که در تمام کشورهای جهان دیده می‌شود، ولی رد پای تاریخی دسته سوم که اقتصاد غالب آن بر فرآورده‌های دامی استوار است، از آسیای وسط تا خاورمیانه و هاله‌های اطراف آن گسترده است. این کوچندگان تا به امروز به جای مانده‌اند و تقویم زندگی آنها بر کوچ سنتی استوار است. کوچ سنتی عبارت است از جابجایی کوچنده‌ها با احشام و نیازهای اولیه و ابتدایی، زندگی در منطقه کوهرنگ به علت آب و هوای مطبوع در تابستان وجود مراتع خوب یکی از مناطق کوچ نشین ایران می‌باشد که می‌توان براحتی زندگی این قشر را از نزدیک مشاهده نمود در نتیجه این منطقه می‌تواند به کانونی در این زمینه جهت جلب توریسم باشد.

۱۲- وجود شکارگاه‌ها و امکان ایجاد شکارگاه

خصوصیات اقلیمی و جغرافیایی منطقه همراه با کوهستانی بودن آن یکی از نقاط مستعد جهت زندگی جانوری می‌باشد. جانوران (حیوانات) و پرندگان آن پلنگ - خرس قهوه‌ای - بزکوهی - قوچ - میش - گرگ - روباه - خرگوش - کبک دری - کبک چیل - تیهو و مرغابی را می‌توان نام برد.

۱۳- صنایع دستی عشایر

صنایع دستی عشایر می‌تواند نقش بسیار مهمی در جذب توریسم در منطقه ایفا نماید.

۷- دشت لاله

همانطوریکه قبلاً اشاره شد در جای این سرزمین دشتهای زیادی را می‌توان دید که پر از لاله‌های بلند و واژگون است. و باز اشاره می‌کنم که هنوز هم این منطقه وسیع از نظر طبیعی منطقه‌ای بکر و تقریباً ناشناخته است از جمله آنها دشت لاله (دارای لاله‌های واژگون) که در ۲۱ کیلومتری کوهرنگ واقع شده است.

۸- جاذبه‌های ناشی از احداث تونل‌های کوهرنگ

در حال حاضر در منطقه کوهرنگ برای انتقال آب سرچشمه‌های کارون به زاینده‌رود احداث شده است که منحصر به این منطقه می‌باشد. علی‌الخصوص تونل شماره (۱) که دارای منظره بسیار زیبا و بدیع می‌باشد.

۹- پیست‌های اسکی

پیست‌های اسکی در مقیاسهای مختلف برای ورزشهای زمستانی

۱۰- بازارهای عشایری

در دوره ییلاق دادو ستد عشایری در بازارهای این منطقه بسیار جذاب و دیدنی می‌باشد. چلگرد در کنار زرد کوه یکی از زیباترین مناطق چهارمحال و بختیاری است که در فصل سرد زمستان مناسب‌ترین محل را برای دوستداران اسکی و ورزشهای زمستانی فراهم می‌کند و در تابستان بازار آن بسیار دیدنی و خالی از لطف نیست.

امکانات

۱ - صنعت

در منطقه کوهرنگ صنعت بدان معنی وجود ندارد چرا که عموماً اقتصاد و صنعت روستایی می‌باشد و صنعت قابل توجهی در آن وجود ندارد به همین دلیل رونق صنعت توریسم می‌تواند نقش بسیار مهمی در امر توسعه این منطقه داشته باشد.

۲ - اقتصاد

اقتصاد در منطقه کوهرنگ بر پایه دامداری است که عموماً این دام پس از بازگشت از قشلاق در بازار کوهرنگ بفروش می‌رسد که مقدار زیادی از گوشت قرمز کشور را تأمین می‌کند و از طرف دیگر منابع آب در این منطقه بعلت دارا بودن بهترین آب دنیا در صدد صدور به خارج از کشور می‌باشند. این آب که بنام آب معدنی دیمه معروف است در منطقه کوهرنگ واقع شده است.

۳ - راهها در منطقه کوهرنگ

الف - راه آسفالت کوهرنگ به شهرکرد به طول ۸۵ کیلومتر که از شهرهای فارسان و باباحیدر و سورشجان می‌گذرد.

ب - راه آسفالت کوهرنگ به دیمه و از آنجا به چادگان و فریدونشهر به طول ۸۵ کیلومتر

ج - راه شوسه کوهرنگ به مسجد سلیمان به طول ۲۳۱ کیلومتر که در حال آسفالت شدن می‌باشند.

د - راه شوسه کوهرنگ به اردل به طول ۹۰ کیلومتر که در حال اقدامات جهت آسفالت آن می‌باشند.

ه - راههای فرعی که در منطقه کوهرنگ بین دهات و روستاها واقع شده‌اند.

نتیجه گیری

توریسم در جهان امروز به عنوان گردشهای تفریحی و سازمان دادن رفت و آمد و دیدارها تلقی نمی‌شود. بلکه توریسم یک صنعت است همانند صنایع ابزار و لوازم صنعتی لازم دارد. از سوی دیگر صنعت توریسم با صنایع، حرفه و پیشه‌های متعدد پیوسته است رشد توریسم از یک جهت در گرو رشد آنهاست از طرف دیگر موجب رشد آنها می‌شود. توریسم با علوم انسانی و رشته‌های متعدد آن مثل جامعه‌شناسی، زبان‌شناسی، قوم‌شناسی و هنرهای دستی و فرهنگ‌های ملل متعدد ارتباط مستقیم دارد. بنابراین توریسم همانند یک علم و یک فن و صنعت اصیل برای رشد و پیشرفت نیاز به تحقیق دارد. با توجه به این مسایل توریسم در کشورمان می‌تواند منبع سر شار ارزی و در آمد غیر نفتی مهمی به شمار آید از طرف دیگر هویت ملت ایران به ملت‌های دیگر شناسانده می‌شود و جهانگردان واقعیت‌های جامعه‌مان را به میان مردم خود ببرند.

۴۰ / دوره هشتم، شماره سی‌ام

بدین لحاظ یک مکان بسیار جذاب برای این امر کوهرنگ محسوب می‌شود. و برای این کار سرمایه‌گذاری مهم بنظر می‌رسد، و مستلزم برنامه ریزی اصولی و منظم و همه جانبه می‌باشد. و می‌تواند ما را به کلیه اهداف برساند. لذا پیشنهاداتی برای این امر ارائه می‌شود.

۱ - معرفی آثار و جاذبه‌های طبیعی کوهرنگ با تهیه جزوه کتاب و از طریق مطبوعات و صدا سیما.

۲ - ایجاد مراکز استقرار افرادی که به کوهرنگ سفر می‌نمایند از قبیل مهمانپذیر، هتل و ...

۳ - جذب افراد داخل کشور سپس برنامه ریزی برای جذب افراد خارج از کشور برای بازدید از آثار و مناظر در کوهرنگ.

۴ - لزوم ایجاد، بازسازی و نوسازی مراکز موجود و امکاناتی که در منطقه وجود دارد.

۵ - ایجاد امکانات ترابری و حمل و نقل به کوهرنگ در ابعاد داخلی و سپس خارجی. □

منابع و مأخذ:

۱ - طرح مطالعات توسعه اقتصادی - اجتماعی، سازمان برنامه و بودجه استان چهارمحال و بختیاری.

۲ - مطالعات احیاء و توسعه کشاورزی و منابع طبیعی، سازمان برنامه و بودجه حوضه آبخیز شمالی کارون.

۳ - طرح سیاحتی و توریسم قطب کوهرنگ، شرکت معین گستر - سال ۱۳۷۳.

۴ - تاریخ سیاسی اجتماعی بختیاری، پرنسور جن. راف. کارنوست، چاپ بهمن ۱۳۷۳.

۵ - شناخت سرزمین بختیاری - نیکزاد، امیرحسین - چاپ نشاط اصفهان ۱۳۴۵.

۶ - فرهنگ جغرافیایی آبادیهای کشور - سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح - ۱۳۶۹.

۷ - آمارنامه استان چهارمحال و بختیاری - سازمان برنامه و بودجه - ۱۳۶۳.

۸ - نشریه گردش شماره ۱۵.

۹ - جغرافیای مقصل ایران - هدیعی، ربیع - ۱۳۶۲.

۱۰ - نشریه پیام (بونسکو) شماره ۲۹۴ - بهمن ۱۳۷۴.

